

DON'T BUY INTO OCCUPATION III: SAMENVATTING

1. INTRODUCTIE

1. De "Don't Buy into Occupation" (DBIO)-coalitie is een gezamenlijk project van 25 Palestijnse, regionale en Europese organisaties gevestigd in België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Noorwegen, Spanje, het Verenigd Koninkrijk (VK) en Palestina. De coalitie **onderzoekt de financiële relaties tussen bedrijven die actief zijn in de illegale Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied en Europese financiële instellingen.**¹
2. De bouw en expansie van Israëlische nederzettingen zijn **oorlogsmisdaden** onder internationaal recht, en maken elke vorm van duurzame ontwikkeling in bezet Palestijns gebied onmogelijk. Nederzettingen liggen ook aan de basis van talloze **mensenrechtenschendingen**, en zijn een centrale component van het Israëlische **apartheidsregime** in bezet Palestijns gebied.
3. Bedrijven en financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met de nederzettingenindustrie, **spelen een cruciale rol** in het voortbestaan en de verdere expansie van de nederzettingen. De Verenigde Naties [publiceerden](#) daarom in februari 2020 een "VN-database" van bedrijven die actief zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie. **Deze werd in juni 2023, na jarenlange Amerikaanse en Israëlische obstructie, voor een eerste keer geüpdatet.** In een resolutie (juli 2023) verzocht de VN-Mensenrechtenraad, met steun van België, het VN-secretariaat ook om vanaf september 2024 verdere jaarlijkse updates uit te voeren.

2. ALGEMENE BEVINDINGEN

- In **een nieuw onderzoeksrapport** legt de DBIO-coalitie, op basis van financieel onderzoek van het Nederlandse onderzoeksbureau Profundo, voor het **derde jaar op rij** de banden bloot tussen Europese financiële instellingen en bedrijven actief in de illegale Israëlische nederzettingenpolitiek. In totaal worden maar liefst **776** banken, vermogensbeheerders, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen geïdentificeerd die bedrijven actief in bezet Palestijns gebied ondersteunen. Tussen januari 2020 en augustus 2023 verschaften deze financiële instellingen **164,2 miljard dollar (USD)** in leningen en "underwritings" aan deze bedrijven. De 776 Europese financiële instellingen bezitten ook voor **144,7 miljard USD** aan aandelen en obligaties in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie.

¹ De Belgische leden van de coalitie zijn 11.11.11, CNCD-11.11.11, ACV-CSC, CNE, en Fairfin.

- De **51 bedrijven** waarvoor dit onderzoek financiële relaties met Europese financiële instellingen heeft gevonden, zijn Airbnb; Alstom; Altice International; Ashtröm Group; Bank Hapoalim; Bank Leumi; Bezeq Group; Booking Holdings; Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles (CAF); Carrefour; Caterpillar; Cellcom Israel; Cemex; Cisco Systems; CNH Industrial; Delek Group; Delta Galil Industries; eDreams ODIGEO; Elbit Systems; Electra Group; Expedia Group; Hamat Group; Heidelberg Materials; Hewlett Packard Enterprise (HPE); Hilan; Hyundai Heavy Industries; IBM; Israel Chemicals (ICL Group); Israel Discount Bank; MAN Group; Matrix IT; Mivne Group; Mizrahi Tefahot Bank; Motorola Solutions; Orbia; Partner Communications; Paz Oil Company; Puma; Rami Levy Chain Stores Hashikma Marketing 2006; RE/MAX Holdings; Shapir Engineering and Industry; Shikun & Binui; Shufersal; Siemens; Solvay; Tripadvisor; TUI Group; Villar International; Vinci / Semi; Volvo Group; en WSP Global.

3. BEVINDINGEN M.B.T. FINANCIËLE INSTELLINGEN EN BEDRIJVEN IN BELGIË

- **BNP Paribas** is, net zoals in de eerste twee DBIO-rapporten (gepubliceerd in september 2021 en november 2022) de **belangrijkste Europese crediteur** (leningen en “underwritings”) van bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie. De bank bekleedt daarnaast de 10de plek in de ranking van Europese investeerders (obligaties en aandelen). De totale waarde van deze financiële relaties is goed voor **26,09 miljard USD**. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
 - Bedrijven die **wapens** leveren aan het Israëlische leger: Elbit (91 miljoen USD).²
 - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (366 miljoen USD), Volvo (1,91 miljard USD), en Hyundai Heavy Industries (117 miljoen USD).
 - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (1,08 miljard USD), Cemex (1,17 miljard USD), Bank Leumi (188 miljoen USD) en Mizrahi Tefahot Bank (151 miljoen USD).
 - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: IBM (3,48 miljard USD), Motorola (282 miljoen USD) en **Solvay** (495 miljoen USD).
 - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (428 miljoen USD).

Ter vergelijking: in het tweede DBIO rapport (november 2022) werden de volgende financiële relaties geïdentificeerd tussen BNP en bovengenoemde bedrijven: Elbit (174 miljoen USD), Caterpillar (835 miljoen USD), Volvo (1,32 miljard USD), Hyundai (117 miljoen USD), CNH (1,1 miljard USD), Cemex (1,5 miljard USD), Bank Leumi (193 miljoen USD), Mizrahi Tefahot Bank (150 miljoen USD), IBM (5,26 miljard USD), Motorola (186 miljoen USD), Solvay (821 miljoen USD) en Heidelberg (295 miljoen USD). In 2023 is er niet langer sprake van een financiële relatie tussen BNP Paribas en Bank Hapoalim (10 miljoen USD in 2022).

² BNP is de enige Europese bank die nog steeds geld uitleent aan Elbit, nadat de afgelopen jaren andere Europese banken hun leningen stopzetten. Elbit levert onder meer drones, munitie en handgranaten. In het verleden werd reeds gedocumenteerd hoe Elbit-materiaal door het Israëlische leger werd ingezet in Gaza. De enige andere Europese financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met Elbit (Deutsche Bank, PH&C, Barclays, HSBC, Nordea, Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer, Abrdn, Pensioenfonds Vervoer, FDC en Crédit Agricole) hebben aandelen in Elbit voor een gecumuleerd bedrag van 19 miljoen US dollar. De blijvende financiële steun aan Elbit gaat lijnrecht in tegen BNP Paribas’ eigen Code of Conduct (2021), waarin de bank stelt dat ze “does not want to be complicit in any potential violation of Human Rights through its financing and investment activities.” Het botst ook met het “Human Rights Statement” van de bank (2012), waarin BNP Paribas zegt dat het “seeks to ensure it is not complicit, either directly or indirectly, in the violation of Human Rights.” DBIO roept BNP Paribas op om Elbit op hun uitsluitingslijst te plaatsen, zodat het wapenbedrijf uitgesloten is van toekomstige leningen. De Belgische Staat (via minister van Financiën Vincent Van Peteghem), als belangrijke aandeelhouder van BNP Paribas, moet de bank tot de orde roepen.

- **KBC** is eveneens een belangrijke financierder van bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie, met financiële relaties ter waarde van **1,112 miljard USD**. De bank bekleedt daarmee de 29ste plaats in de ranking van Europese crediteuren (leningen en “underwritings”, en de 49ste plek in de ranking van Europese investeerders (obligaties en aandelen). Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
 - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (325 miljoen USD), Volvo (6 miljoen USD).
 - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (5 miljoen USD),
 - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers **te bespioneren**: IBM (100 miljoen USD), Motorola (11 miljoen USD) en Solvay (281 miljoen USD).
 - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (1 miljoen USD).

Ter vergelijking: in het tweede DBIO rapport (november 2022) werden de volgende financiële relaties geïdentificeerd tussen KBC en bovengenoemde bedrijven: Caterpillar (461 miljoen USD), Volvo (7 miljoen USD), IBM (57 miljoen USD), Motorola (16 miljoen USD), Solvay (534 miljoen USD), Heidelberg (2 miljoen USD). In 2022 was er nog geen sprake van een financiële relatie tussen KBC en CNH.

- De financiële relaties van **Ackermans & Van Haaren (A&VH)** met bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie verlopen via dochteronderneming Delen Bank (waar A&VH 78,75% aandeelhouder van is) en zijn goed voor **722 miljoen USD**. A&VH/Delen Bank bekleedt de **37ste plaats** in de lijst van Europese financiële instellingen die aandelen en obligaties onderhouden in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
 - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (23 miljoen USD)
 - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (44 miljoen USD), Volvo (61 miljoen USD)
 - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers **te bespioneren**: Solvay (47 miljoen USD), IBM (68 miljoen USD).
 - Bedrijven die instaan voor **transportverbindingen en -projecten met illegale Israëlische nederzettingen**: Siemens (137 miljoen USD), Alstom (18 miljoen USD).

- De financiële relaties van **Belfius** met bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie zijn goed voor **302 miljoen USD**. Belfius bekleedt de **74ste plaats** in de lijst van financiële instellingen die aandelen en obligaties onderhouden in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
 - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Volvo (5 miljoen USD), Caterpillar (1 miljoen USD).
 - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: IBM (7 miljoen USD), Solvay (28 miljoen USD).
 - Bedrijven die instaan voor **transportverbindingen en -projecten met illegale Israëlische nederzettingen**: Siemens (195 miljoen USD), Alstom (3 miljoen USD).
 - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (1 miljoen USD).

Ter vergelijking: in het tweede DBIO rapport (november 2022) werden de volgende financiële relaties geïdentificeerd tussen Belfius en bovengenoemde bedrijven: Volvo (31 miljoen USD), Caterpillar (15 miljoen USD), CNH (9 miljoen USD), IBM (2 miljoen USD), Solvay (10 miljoen USD), Motorola (1 miljoen USD), Siemens (5 miljoen USD), Alstom (80 miljoen USD), Heidelberg (1 miljoen USD).

- **Bank Degroof Petercam**, een vermogensbeheerder voor private en institutionele beleggers en ondernemingen, heeft financiële relaties in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie ter waarde van **338 miljoen USD**. Het komt daarmee binnen op **plaats 66** in de lijst van grootste Europese investeerders (aandelen en obligaties) in dergelijke bedrijven. De financieringen van Degroof Petercam hebben, onder meer, betrekking op:
 - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (7 miljoen USD)
 - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (8 miljoen USD), Volvo (5 miljoen USD)
 - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: Solvay (47 miljoen USD), IBM (22 miljoen USD), Motorola (3 miljoen USD),
 - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (12 miljoen USD).

Ter vergelijking: in het tweede DBIO rapport (november 2022) werden de volgende financiële relaties geïdentificeerd tussen Bank Degroof Petercam en bovengenoemde bedrijven: CNH (22 miljoen USD), Caterpillar (18 miljoen USD), Volvo (9 miljoen USD), Solvay (69 miljoen USD), IBM (22 miljoen USD), Motorola (9 miljoen USD), Heidelberg (25 miljoen USD). In 2023 is er niet langer sprake van een financiële relatie tussen Bank Degroof Petercam en de Israëlische banken Bank Hapoalim (1 miljoen USD in 2022) en Bank Leumi (1 miljoen USD in 2022).

- **Solvay**, een in België gevestigde chemiemultinational, is een van de bedrijven die betrokken is in de Israëlische nederzettingenindustrie. Solvay levert materialen die gebruikt worden bij de productie van de Hermes 450 drone van Elbit. Deze laatste is de belangrijkste leverancier van drones aan het Israëlische leger, die in bezet Palestijns gebied wordt ingezet.

4. VERANTWOORDELIJKHEDEN BEDRIJVEN EN FINANCIËLE INSTELLINGEN

- **Ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen lopen een hoog risico betrokken te raken bij ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht. Bovendien riskeren ze medeplichtig te zijn aan oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.** In de woorden van het VN-mensenrechtenbureau (OHCHR), in januari 2018: *"Gezien het gewicht van de internationale juridische consensus over het illegale karakter van de nederzettingen zelf, en het systemische en alomtegenwoordige karakter van de negatieve gevolgen voor de mensenrechten die erdoor worden veroorzaakt, is het moeilijk een scenario voor te stellen waarin een bedrijf activiteiten in de nederzettingen zou kunnen ontplooiën op een manier die in overeenstemming is met de VN-richtlijnen en met het internationaal recht."*
- **Bedrijven** hebben - onder de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs) en de OESO-richtsnoeren voor Multinationals- een duidelijke verantwoordelijkheid om een grotere zorgvuldigheid aan de dag te leggen om te verzekeren dat hun activiteiten niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen. Wanneer de activiteiten, producten of diensten van een bedrijf rechtstreeks verband houden met ernstige mensenrechtenschendingen, wordt verwacht dat het bedrijf in kwestie haar verantwoordelijkheid neemt en dergelijke activiteiten beëindigt.
- **Internationale financiële instellingen**, zoals banken en pensioenfondsen, hebben volgens bovenstaande richtlijnen een verantwoordelijkheid om hun invloed aan te wenden, en er zo voor te zorgen dat de ondernemingen waarin zij investeren het internationaal recht respecteren. Als het bedrijf in kwestie vervolgens weigert haar activiteiten aan te passen of stop te zetten, dienen financiële instellingen te desinvesteren.
 - Zie onder meer de **UN Working Group on Business and Human Rights**, die stelde dat investeerders een *"ongeëvenaarde mogelijkheid"* hebben om bedrijven tot een koerswijziging te brengen: *"Van institutionele beleggers wordt verwacht dat zij trachten de in verband met hun aandelenbezit vastgestelde risico's voor de mensenrechten te voorkomen of te beperken" (...)* *Als de inspanningen op dit gebied geen succes opleveren, moet de institutionele belegger volgens de Guiding Principles overwegen de relatie te beëindigen"*.
 - In een soortgelijke geest heeft het OHCHR in 2017 gewezen op de verantwoordelijkheid van banken om een mensenrechtendoorlichting uit te voeren om na te gaan of en hoe zij betrokken zijn bij activiteiten met nadelige gevolgen voor de mensenrechten, waarbij het kan gaan om bijdragen *"via haar eigen activiteiten en effecten die via haar cliënten of klanten (d.w.z. haar 'zakelijke relaties') rechtstreeks verband kunnen houden met haar activiteiten, producten of diensten"*. De "eigen activiteiten" van een bank omvatten in dit verband handelingen en beslissingen (met inbegrip van nalatigheden) waarbij derden betrokken zijn, zoals het verstrekken van financiële producten en diensten aan cliënten.
 - In juni 2021 heeft de VN-werkgroep bedrijfsleven en mensenrechten in een rapport ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de UNGP's de **specifieke verantwoordelijkheden van investeerders voor de eerbiediging van de mensenrechten** gedetailleerd uiteengezet: *"Wanneer investeerders via hun investeringsactiviteiten rechtstreeks in verband worden gebracht met negatieve gevolgen voor de mensenrechten, wordt van hen verwacht dat zij hun invloed aanwenden om andere actoren die de schade veroorzaken of daartoe bijdragen, te beïnvloeden om de schade te voorkomen, te beperken en aan te pakken. [...] Wanneer een investeerder niet over*

voldoende invloed beschikt om het gedrag van een bedrijf waarin wordt geïnvesteerd te veranderen en niet in staat is om zijn invloed te vergroten, kan hij overwegen om op verantwoorde wijze te desinvesteren (of uit te sluiten)."

- **Het vaak aangehaalde argument van financiële instellingen, dat de problematische activiteiten van een bedrijf waarin ze investeren niet opwegen tegen de positieve activiteiten van eenzelfde bedrijf, klopt niet.** Dat blijkt ook uit een externe juridische analyse van Gabriela Quijano (experte in de mensenrechtenverplichtingen van bedrijven en financiële instellingen), die werd uitgevoerd op vraag van de DBIO-coalitie: *"Het feit dat het merendeel of een groot deel van de activiteiten van klanten of ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd legaal, legitiem of positief is, rechtvaardigt niet dat een financiële instelling geen actie onderneemt met betrekking tot activiteiten die negatieve effecten veroorzaken of daartoe bijdragen, ook al vormen deze een kleine fractie of minderheid binnen de totale activiteiten van de onderneming."*
- Een **ander vaak aangehaald tegenargument** van financiële instellingen luidt dat het beperkte volume van hun financiële relatie met een bepaald bedrijf hen vrijpleit van verdere verantwoordelijkheid bij de mogelijke bijdrage van dat bedrijf aan een mensenrechtenschending. Dit argument **houdt evenmin steek**, zoals ook blijkt ook de externe analyse van Gabriela Quijano:

"A small or minority proportion of lending or holdings is not a valid argument or excuse for lack of action. Under the UN Guiding Principles and OECD Guidelines, financial institutions have a responsibility to respect human rights and seek to prevent or mitigate adverse impacts in relation to all companies they loan to or are invested in, regardless of the proportion of their lending or holding. Both the OHCHR and OECD have made this abundantly clear. Where the size of the holding or lending becomes relevant is in relation to leverage and the extent to which a minority investor can influence the behaviour of recipient companies. However, lack of leverage does not erase responsibility. Minority shareholders or lenders with limited leverage must try to increase it (for example, by collaborating with other investors or lenders) and in certain circumstances may need to withdraw credit or divest altogether."

- Bovenstaande elementen zijn niet louter theorie, maar worden de voorbije jaren in toenemende mate ook uitgevoerd door grote financiële instellingen. Zo gaf de Kommunal Landspensjonskasse (**KLP**) in juli 2021 al het goede voorbeeld. De **grootste pensioenmaatschappij van Noorwegen** trok zich terug uit maar liefst 16 bedrijven die banden hebben met de Israëlische nederzettingen. In september 2021 kondigde Norges Bank, dat het Noorse "**Government Pension Fund Global**" beheert - eveneens aan alle investeringen in twee nederzettingenbedrijven te beëindigen.

Sinds 2010 hebben talrijke andere instellingen, banken en bedrijven zoals Dexia Crédit Local (Frankrijk), Deutsche Bank (Duitsland), Barclays (VK), HSBC (VK), AXA IM (Frankrijk), Government Pension Fund Global (Noorwegen), Danske Bank (Denemarken), Sampension (Denemarken), United Methodist Church (Verenigde Staten), Quakers in Britain Church (VK), Storebrand (Noorwegen) en Europcar Groupe (Frankrijk) besloten (deels) te desinvesteren uit bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen.

5. AANBEVELINGEN

Het DBIO-rapport formuleert een reeks van aanbevelingen aan bedrijven, financiële instellingen, Europese regeringen, en lokale besturen in EU-lidstaten, waaronder:

- **Bedrijven die rechtstreeks opereren in de Israëlische nederzettingenindustrie**, dienen deze activiteiten op korte termijn stop te zetten, en de nodige compensaties te voorzien voor Palestijnse gemeenschappen die schade hebben ondervonden van dergelijke bedrijfsactiviteiten in de Israëlische nederzettingenindustrie.
- **Financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met nederzettingenbedrijven** moeten:
 - Een diepgaande mensenrechtentoets (“enhanced human rights due diligence”) uitvoeren op alle financiële relaties met bedrijven die actief zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie.
 - Hun invloed aanwenden om dergelijke bedrijven te overtuigen hun activiteiten in de Israëlische nederzettingenindustrie te beëindigen. Als dergelijk beïnvloedingsproces binnen een redelijke termijn geen concreet resultaat oplevert, moet de financiële instelling zelf desinvesteren uit de bedrijven in kwestie. Na drie jaar van opeenvolgende rapporten is de DBIO-coalitie van mening dat de “redelijke termijn” verstreken is.
 - De nodige actie ondernemen om toekomstige investeringen in bedrijven actief in de nederzettingen te vermijden, via de ontwikkeling van een duidelijk mensenrechtenbeleid dat “betrokkenheid in de Israëlische nederzettingen” als een uitsluitingscriterium hanteert.
- **De federale regering** moet:
 - Haar invloed als eigenaar (100%, Belfius) en belangrijke aandeelhouder (5%, BNP) aanwenden opdat deze banken hun relaties met bedrijven actief in de nederzettingenindustrie herbekijken. Dit valt onder de bevoegdheid van de Minister van Financiën, Vincent Van Peteghem (CD&V).
 - Het bestaande [advies](#) aan bedrijven m.b.t. financiële en economische activiteiten in de Israëlische nederzettingen verscherpen, en deze op een meer proactieve manier verspreiden onder Belgische bedrijven en financiële instellingen.
 - Een actieve en constructieve rol spelen in de lopende onderhandelingen over een juridisch bindend VN-Verdrag over Bedrijven en Mensenrechten en de onderhandelingen over een nieuwe Europese “[Directive](#) on corporate sustainability due diligence”, en ervoor ijveren dat activiteiten in bezet gebied worden opgenomen in de inhoudelijke scope van deze initiatieven. Ook op Belgisch niveau dient wetgeving m.b.t. een “zorgplicht” aangenomen te worden die Belgische bedrijven en financiële instellingen verplicht om een uitgebreide mensenrechtentoets uit te voeren op alle activiteiten in bezette gebieden.
 - Een nationaal verbod uitvaardigen op handel met illegale nederzettingen in bezette gebieden.
- **Lokale gemeentebesturen** moeten:
 - Er nauw op toezien dat ze geen contracten afsluiten met bedrijven die actief betrokken zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie.